

CIV-CARE_P001-18plus

Position Paper

Zorg zonder afbouw en het ontbreken van een exitstrategie

Datum: 18 januari 2026

Versie: v1.00

Reeks: CIV-CARE P001-18plus – Normatieve Position Papers

Status: Officieel kaderdocument

Voorwoord (uniform CIV-CARE)

Deze position paper maakt deel uit van de **CIV-CARE P001-18plus reeks**: een samenhangend geheel van normatieve en juridisch-duidende documenten die **structurele mechanismen binnen volwassenenzorg en dwangcontexten (18+)** analyseren en begrenzen.

De CIV-CARE P001-18plus position papers:

- zijn **thema- en mechanismegericht**, niet casusgericht;
- functioneren als **modulair toetsingskader**;
- zijn bedoeld voor gebruik door **rechtbanken, toezichthouders, klachtencommissies en bestuursorganen**;
- beogen herstel van **rechtsstatelijke proportionaliteit, participatie en menselijke maat**.

Deze documenten zijn complementair aan wet- en regelgeving en vervangen geen wettelijke toetsing, maar maken **structurele risico's zichtbaar** die in individuele procedures vaak slechts gefragmenteerd of impliciet aan het licht komen.

1. Doel en positionering

Deze position paper beschrijft **zorg zonder afbouw en het ontbreken van een exitstrategie** als een **structureel mechanisme** binnen volwassenenzorg en aanverwante zorg- en beschermingsketens, in het bijzonder waar sprake is van **dwang, drang of feitelijke afhankelijkheid**.

Het mechanisme wordt gepositioneerd als:

- een **tijd- en perspectiefgerelateerd machtsmechanisme**;
- een **bestendigingsfactor van zorgafhankelijkheid**;
- een **sluitstuk van ketenversterkende dynamieken**.

De paper functioneert als **afrondende en synthetiserende toetsingspaper** binnen de CIV-CARE P001-18plus reeks.

2. Kernbegrippen

2.1 Zorg zonder afbouw

Onder **zorg zonder afbouw** wordt verstaan:

het structureel voortzetten van zorginterventies zonder concreet, toetsbaar en tijdgebonden afbouwperspectief, ongeacht veranderde omstandigheden of signalen van stagnatie.

2.2 Exitstrategie

Onder **exitstrategie** wordt verstaan:

een vooraf en periodiek geëvalueerd plan dat gericht is op vermindering, beëindiging of overdracht van zorg, met als doel herstel van autonomie, participatie en zelfbeschikking.

Zorg zonder afbouw en het ontbreken van een exitstrategie zijn:

- geen tijdelijke omissies;
- geen neutrale uitkomst van zorg;
- maar **structurele patronen met juridische en normatieve consequenties**.

3. Juridisch en normatief kader

Zorg zonder afbouw raakt aan fundamentele rechtsbeginselen en wettelijke verplichtingen, waaronder:

- **Zorgvuldigheidsbeginsel** (Awb art. 3:2);
- **Motiveringsplicht** (Awb art. 3:46);
- **Evenredigheidsbeginsel** (Awb art. 3:4 lid 2);
- **Herstelgerichtheid en minst ingrijpende zorg** (WvGGZ art. 2.1 en 2.2);
- **Autonomie, informed consent en evaluatieplicht** (WGBO);
- **Eerbiediging van privéleven en persoonlijke vrijheid** (art. 8 en 5 EVRM);
- **Effectieve rechtsbescherming** (art. 13 EVRM);
- **Gelijke erkenning voor de wet en participatie** (CRPD art. 12 en 19).

Zorg die niet aantoonbaar tijdelijk en herstelgericht is, is **juridisch verdacht**.

4. Zorg zonder afbouw als sluitstuk van ketendynamiek

Zorg zonder afbouw ontstaat zelden autonoom. In de praktijk vormt zij het **eindpunt van een reeks elkaar versterkende mechanismen**, waaronder:

- **Triangulatie**
(→ CIV-CARE_P001-18plus_PP_Triangulatie-als-structureel-mechanisme-binnen-volwassenenzorg);
- **Indirecte participatie en structurele stemvervang**
(→ CIV-CARE_P001-18plus_PP_Indirecte-participatie-en-structurele-stemvervang);
- **Narratiefvorming en dossierconstructie**
(→ CIV-CARE_P001-18plus_PP_Narratiefvorming-en-dossierconstructie-als-machtsmechanisme);
- **Informele derden en schijnmandaat**
(→ CIV-CARE_P001-18plus_PP_Informele-derden-en-schijnmandaat-binnen-zorgketens);
- **Verantwoordelijkheidsdiffusie en ketenafscherming**
(→ CIV-CARE_P001-18plus_PP_Verantwoordelijkheidsdiffusie-en-ketenafscherming).

Het ontbreken van een exitstrategie legitimeert voortzetting **zonder herbeoordeling**.

5. Kenmerkende verschijningsvormen

Zorg zonder afbouw is herkenbaar aan onder meer:

- ontbreken van concrete afbouwdoelen in zorgplannen;
- periodieke evaluaties zonder gevolgen;
- herhaling van identieke interventies ondanks stagnatie;
- normalisering van langdurige zorg als “gegeven”;
- ontbreken van perspectief op beëindiging of overdracht;
- verzet tegen heroverweging of alternatieven.

6. Gevolgen

6.1 Voor betrokkenen

- verlies van toekomstperspectief;
- versterking van afhankelijkheid en passiviteit;
- ondermijning van autonomie en zelfvertrouwen;

- belemmering van herstel en maatschappelijke participatie.

6.2 Voor het systeem

- institutionalisering van zorg;
- afname van kritische herbeoordeling;
- normalisering van langdurige dwang of drang;
- verminderde rechtsstatelijke controle.

7. Toetsingscriteria (geactualiseerd)

Van juridisch problematische zorg zonder afbouw of ontbreken van een exitstrategie is sprake indien één of meer van de volgende **objectief vaststelbare omstandigheden** zich voordoen:

1. Zorg kent geen concreet, tijdgebonden afbouwperspectief;
2. Evaluaties leiden niet tot bijstelling of beëindiging;
3. Voortzetting wordt gelegitimeerd door dossierhistorie;
4. Alternatieven worden niet serieus onderzocht;
5. Beëindiging wordt structureel uitgesteld zonder motivering.

Escalatieloga:

Indien bovenstaande criteria aanwezig zijn, dient verplicht te worden getoetst op triangulatie, narratiefvorming, verantwoordelijkheidsdiffusie en netwerkuitsluiting conform de overige CIV-CARE P001-18plus position papers.

8. Gebruik binnen CIV-CARE dossiers

Deze position paper fungeert als:

- **afronddende toetsingspaper** bij langdurige trajecten;
- **normatief kader** voor proportionaliteit en tijdelijkheid;
- **juridisch anker** in bezwaar, beroep, klachten en toezicht.

Voorbeeldformulering:

“De voortzetting van zorg zonder concreet afbouw- of exitperspectief in dit dossier vereist toetsing aan de CIV-CARE P001-18plus position papers inzake ketendynamiek, participatie en verantwoordelijkheidsdiffusie.”

9. Juridische kwalificatie en slotbeschouwing (uniform CIV-CARE)

Zorg zonder afbouw en het ontbreken van een exitstrategie vormen geen neutrale zorguitkomst, maar een **structurele rechtsstatelijke ontsporing** wanneer zij niet aantoonbaar tijdelijk, proportioneel en herstelgericht zijn.

Juridisch kwalificeert dit patroon als:

- geen strafrechtelijke beschuldiging;
- **bestuursrechtelijk onzorgvuldig handelen** bij ontbreken van herbeoordeling;
- potentieel **civielrechtelijk relevant** bij aantoonbare schade;
- **mensenrechtelijk relevant** waar vrijheid, autonomie en perspectief structureel worden beperkt.

Deze position paper markeert zorg zonder afbouw als **kritisch eindpunt** van ketendynamiek en als aanleiding voor normatieve en juridische correctie.

CIV-CARE P001-18plus – Position Paper

opgesteld door:

Alexander Groenheide
Voorzitter | Stichting De kamer van Sociale Waarden
Menselijke waardigheid als fundament.

info@dekvsw.nl | www.dekvsw.nl

 06 53 44 50 54

 Laurastraat 87, 6471 JJ Eygelshoven

 KVK: 97098817 | RSIN: 867909274

W: DeKvSW.nl

CIV initiatieven:

CIV-CARE.nl | CIV-RAMP.nl | CIV-CAMP.nl | CIV-CALL.com

Burgerschapseducatie/ theater en filmeducatie: Ubuntukids.nl